

Олександр Іванович Жеребко

Кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник відділу економічних, товарознавчих та інших видів досліджень Запорізького відділення Дніпропетровського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України

ORCID: 0000-0002-9740-4145, e-mail: alexandrzhrebko@gmail.com

Судово-біологічна експертиза: предмет, об'єкти, завдання

У статті розкриті особливості судово-біологічної експертизи як синтезуючого утворення, що дістає вияв при взаємодії наук, які є фундаментальною основою біології, з іншими галузями знань природничого та правового профілю: з одного боку — біохімії, біометрії, генетики, біогеографії тощо, а з іншого — кримінального та цивільного права і процесу, криміналістики, судової експертизи. Об'єкти судово-біологічної експертизи специфічні, їм притаманні відносна сталість, виключне розмаїття елементів зовнішньої та внутрішньої будови.

Ключові слова: *судово-біологічна експертиза; рослинне походження; тваринне походження; кримінальне провадження; цивільні справи; об'єкти експертизи.*

Постановка проблеми. Нині світ сповнений жорстокості, з якою людина зустрічається щодня. Люди вчиняють протиправні дії, завдаючи шкоди здоров'ю та життю інших людей. Встановлювати істину в кримінальних та цивільних справах доводиться криміналістам. Серед слідів, що виявляють на місці скоєння злочину, більш частіше можна виявити сліди біологічного об'єкта. Характерними особливостями будь-якого біологічного (рослинного, тваринного) об'єкта є його складність, багатофункціональність, змінність у просторі та часі. Тому, попри те що завдання, які вирішуються судово-біологічною експертизою (класифікаційні, ідентифікаційні, діагностичні, ситуаційні (ситуалогічні), багато в чому збігаються з традиційними, дослідження об'єктів рослинного і тваринного походження мають свою специфіку.

Дослідження об'єктів рослинного та тваринного походження в сучасній криміналістиці є одним з найважливіших і актуальніших завдань, оскільки різноманіття рослинного та тваринного світу, що оточує людину в її повсякденній діяльності, визначає частоту, з якою зустрічаються біологічні об'єкти як речові докази.

Окремі організми рослинного і тваринного походження, чи їх співтовариства (комплекси), частини цих організмів (органи чи комплекси органів, тканини, групи клітин чи окремі клітини), а також відомості про них, що знаходяться в матеріалах кримінального провадження чи цивільної справи, є об'єктами судово-біологічної експертизи.

Судово-біологічна експертиза — вид судової експертизи, предметом дослідження якої є об'єкти рослинного і тваринного походження, які потрапили до сфери розслідування різних категорій кримінальних проваджень та цивільних справ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, пов'язані з судово-біологічної експертизою і порядком її проведення, загалом досліджувалися різними вченими й науковцями, зокрема Р. І. Благуютою, П. Д. Біленчуком, О. Г. Волошиним, О. І. Гарасимів, Р. С. Дмитруком, О. В. Захаровою, О. Л. Кобилянським, М. Ю. Ковальською, Л. Т. Котляренко, А. В. Кофановим, В. В. Охотою, Я. В. Фурманом, В. В. Юсуповим та іншими.

Однак проблеми визначення об'єктів рослинного та тваринного походження, порядку проведення судово-біологічної експертизи ще й дотепер не знайшли свого висвітлення як окреме наукове завдання.

Мета дослідження. Розкрити поняття «судово-біологічна експертиза», визначити об'єкти рослинного та тваринного походження. З'ясувати перелік питань, які виносяться на судово-ботанічну, судово-зоологічну експертизу, судово-біологічну експертизу крові, виділень, органів і тканин та судову експертизу ольфакторних слідів.

Викладення основного матеріалу. Судово-біологічна експертиза — це один із видів судової експертизи, предметом дослідження якої є об'єкти рослинного і тваринного походження, що потрапили до сфери розслідування різних категорій кримінальних проваджень та цивільних справ.

Предметом судово-біологічної експертизи є фактичні дані (обставини) кримінальної, цивільної або господарської справи, що встановлюються на основі різних наук біологічного профілю.

Мета експертизи — це одержання доказової інформації про обставини злочину, який розслідується, за допомогою сучасних досягнень біології та криміналістики [1].

Біологічна експертиза в криміналістиці перетинається з судово-хімічною та судово-медичною експертизами (у тих випадках, коли досліджуються зразки, що належать людині).

Особливості судово-біологічної експертизи як синтезуючого утворення дістають вияв при взаємодії наук, які є фундаментальною основою біології, з іншими галузями знань природничого та правового профілю: з одного боку — біохімії, біометрії, генетики, біогеографії тощо, а з іншого — кримінального та цивільного права і процесу, криміналістики, судової експертизи.

Які об'єкти належать до об'єктів рослинного і тваринного походження визначають відповідно до Закону України «Про рослинний світ» від 9 квітня 1999 року № 591-XIV [2] та Закону України «Про тваринний світ» від 13 грудня 2001 року № 2894-III [3].

Рослинний світ — це сукупність усіх видів рослин, а також грибів та утворених ними угруповань на певній території. Тлумачний словник з екології містить наступне визначення рослинного світу: це сукупність усіх рослинних організмів на певній території або на земній кулі в цілому, що становлять флору й рослинність [4].

Відповідно до пп. 6 п. 1 ст. 3 Закону України «Про рослинний світ» об'єктами рослинного світу є дикорослі та інші несільськогосподарського призначення судинні рослини, мохоподібні, водорості, лишайники, а також гриби на всіх стадіях розвитку та утворені ними природні угруповання. Таким чином, об'єктами судово-ботанічної експертизи виступають частки деревних, чагарникових і трав'янистих рослин (корені, кореневища, листя, стебла, квітки, насіння, плоди, кора, деревина, волокна), водорості, тирса, стружка, частки дерев'яних предметів, сіно, солома, мох, тютюн і тютюнові вироби, рослини, що містять наркотичні речовини, та інші об'єкти рослинного походження. Найбільш складним дослідженням вважається вивчення таких мікробіологічних об'єктів як бактерії, мікроби, віруси та грибки. Крім того, що для цього потрібне спеціалізоване обладнання, часто для проведення таких досліджень потрібні підвищені заходи безпеки.

Тваринний світ — це компонент навколишнього природного середовища, який представляє собою сукупність всіх диких тварин, які постійно перебувають у стані природної волі та мешкають на території України або тимчасово її населяють, в тому числі дикі тварини, які утримуються у напіввільних умовах чи в неволі на суші, у воді, ґрунті та повітрі, постійно чи тимчасово населяють територію України або належать до природних багатств її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони [5, с. 66].

Об'єкти тваринного походження визначені в ст. 3 Закону України «Про тваринний світ». Це, зокрема:

- дикі тварини — хордові, в тому числі хребетні (ссавці, птахи, плазуни, земноводні, риби та інші) і безхребетні (членистоногі, молюски, голкошкірі та інші) в усьому їх видовому і популяційному різноманітті та на всіх стадіях розвитку (ембріони, яйця, лялечки тощо), які перебувають у стані природної волі, утримуються у напіввільних умовах чи в неволі;
- частини диких тварин (роги, шкіра тощо);
- продукти життєдіяльності диких тварин (мед, віск тощо).

Об'єкти тваринного світу, а також нори, хатки, лігва, мурашники, боброві загати та інше житло і споруди тварин, місця токування, линяння, гніздових колоній птахів, постійних чи тимчасових скупчень тварин,

нерестовищ, інші території, що є середовищем їх існування та шляхами міграції, підлягають охороні.

В науковій літературі до об'єктів тваринного походження відносять:

- похідні епідермісу шкіри тварин (волосся), птахів (пір'я і пух), риб (луска);
- тканини тварин, птахів і риб (шкіра, кістки, хрящі тощо);
- комахи та їх фрагменти;
- продукти життєдіяльності тварин, птахів і риб — часто є елементами речової обставини події злочину, виявляються в комплексі з іншими матеріальними слідами правопорушень.

Волосся тварин, наприклад, при розслідуванні злочинів проти особи зустрічаються разом із текстильними волокнами одягу; при дорожньо-транспортній пригоді поряд із волоссям виявляються частки лакофарбових покриттів, скла, сліди пально-мастильних матеріалів тощо.

Таким чином, об'єктами судово-зоологічної експертизи виступають фрагменти органів, тканин ссавців, птахів, риб, продукти їх життєдіяльності, а також комахи.

Об'єкти судово-біологічної експертизи специфічні, їм притаманні відносна сталість, виключне розмаїття елементів зовнішньої та внутрішньої будови, серед яких є комплекс ознак, що постійні, стабільні, характерні для певних таксономічних градацій і можуть бути виявлені на частинках дуже малих розмірів. Крім того, цим об'єктам характерна відтворюваність ознак, здатність зберігати свою будову й після відділення від цілого організму. Зазначені особливості дозволяють вирішувати класифікаційні завдання.

Основними завданнями біологічної експертизи є:

- установлення належності об'єктів тваринного та рослинного походження (далі — *біологічне походження*) до конкретного біологічного таксона (родини, роду, виду тощо), а також виявлення мікрооб'єктів зазначеного походження в будь-якій масі або на предметах обстановки місця події (предметах-носіях);
- установлення спільної родової (групової) належності декількох порівнюваних об'єктів;
- установлення належності об'єктів біологічного походження до одного цілого;
- визначення біологічних характеристик стану об'єкта, у тому числі зернових та зернобобових культур (стадії розвитку організму, причин та часу змін його стану, механізму пошкодження тощо);
- установлення належності об'єктів рослинного походження до наркотичних засобів.

Перед експертом, який проводить судово-ботанічну експертизу, ставляться наступні питання:

- Яка природа даного об'єкта? Якщо він біологічного походження, то яка його таксономічна належність?
- Чи є на предметі-носії (зазначається, якому саме) мікрооб'єкти (частки) біологічного походження? Якщо є, то яка їх таксономічна належність?
- Чи мають дана маса (наприклад, зерно в мішку, вилучене в особі) та зразки, вилучені в конкретному місці (наприклад, зразки зерна з певного сховища), спільну родову (групову) належність?
- Чи відповідають зразки зернових (зернобобових) культур, що надані на дослідження, вимогам ДСТУ за показниками: масова частка білка; масова частка сирової клейковини; якість клейковини; число падіння; вологість; сміттєва та зернова домішки; сажкове зерно; маса 1000 насінин (зерен) (натура)?
- Чи відповідають зразки зернових (зернобобових) культур, що надані на дослідження, за їх характеристиками умовам контракту на постачання?
- Чи є дані об'єкти частинами одного цілого (наприклад, гілля та стовбур, дві частини листка рослини тощо)?
- Чи могли за певний строк статися ті або інші зміни в розвитку рослинного об'єкта (чи могла рослина за певний час вирости до наявних розмірів тощо)?
- Який вік рослини, її частин?
- Чи належить дана рослина (подрібнені частки рослини) до таких, що містять наркотичні речовини? Якщо так, яка її таксономічна належність?
- Чи складала раніше дані зразки наркотичних засобів одну масу?
- Чи мають дані зразки наркотичних засобів спільну родову (групову) належність (за способом виготовлення, місцем вирощування тощо)?
- До якого сорту (гібриду) належить надане на дослідження насіння?

Перед експертом, який проводить судово-зоологічну експертизу, ставляться наступні питання:

- Чи є виявлені та вилучені об'єкти волоссям тварин;
- Чи є на передбачуваних предметах-носіях волосся тварин;
- Яка родова приналежність волосся;
- Який спосіб (механізм) відділення волосся, що перевіряється, від носія — їх джерела;
- Чи немає на волоссі деструктивних змін; якщо вони є, то в результаті яких дій утворилися; яке джерело походження цього волосся;

- Чи не мають волосся, що ідентифікується, загальну родову приналежність;
- Чи не знаходилися предмети-носії, на поверхні яких виявлене волосся, що має загальну родову і групову приналежність, в контактній взаємодії між собою або з конкретним виробом із хутра, або з волоссяним покривом певної тварини?

Залежно від специфіки об'єктів експертизи та від того, які цілі стоять перед дослідженням, біологічна експертиза поділяється на 4 види:

1. Класифікаційна експертиза. Мета цього виду дослідження — визначити, до якої групи живих організмів належить досліджуваний об'єкт. При цьому можуть досліджуватися не тільки живі організми, але навіть їх частини або частки, а також продукти життєдіяльності, виділення і кров. Для біологічної експертизи вирішення класифікаційних завдань зводиться до встановлення природи об'єкта й таксона, при яких, як правило, виявляються властивості біологічних об'єктів, що виражаються в зовнішньо морфологічних, анатомічних (гістологічних і цитологічних) ознаках, причому з-поміж власних ознак об'єктів, визначення належності до конкретної природно-біологічної групи або до групи більш вузької специфікації.

Класифікаційним завданням належить головна роль у судово-біологічній експертизі.

При дослідженні об'єктів тваринного, рослинного або мікробіологічного походження експерт визначає характерні особливості організму і його виду, класову та родову належність.

Вирішення класифікаційних задач охоплює такі питання:

- 1) якою є природа речовини (матеріалу), виявленого на предметі-носії;
- 2) якщо надана на дослідження речовина належить до об'єктів біологічного походження, то яка її таксономічна належність;
- 3) до якого виду (роду, родини) належать рослинні частки (листя, кора дерев, відщепи деревини), виявлені на предметі-носії;
- 4) чи є виявлене на предметі-носії волокно рослинним або іншим волокном;
- 5) якщо надане на дослідження волокно є рослинним, то рослині якого виду (роду, родини) воно належить.

2. Діагностична експертиза. Судово-біологічна діагностика — це своєрідний процес пізнання, що має за мету встановлення стану об'єкта живої природи як результат конкретного злочину або іншої події.

Термін «діагностика» грецького походження, означає «здатний розпізнати». У широкому сенсі цього слова процес розпізнавання використовується в усіх галузях науки й техніки, є одним з елементів пізнання матерії, тобто дозволяє визначати природу явищ, речовин, матеріалів і конкретних предметів.

Діагностичні завдання включають достатньо великий перелік окремих завдань, з яких для об'єктів можна виділити такі, що найчастіше зустрічаються в експертній практиці. Класифікація діагностичних завдань судово-біологічної експертизи зумовлена специфікою об'єктів дослідження та особливостями їх взаємодії з подією, що розслідується.

На основі аналізу експертної практики Т. Є. Балинян та Л. М. Дереча виділяють такі окремі діагностичні завдання [6, с. 362—363]:

- встановлення стану об'єкта (його фрагментація, ступінь розвитку, наявність деструктивних змін тощо);
- визначення причинно-наслідкових взаємозв'язків між об'єктами, що перевіряються (характер відділення, умови життєдіяльності, утримання тощо);
- встановлення характеру зовнішнього впливу;
- визначення часових і просторових характеристик.

До найбільш типових завдань діагностичного характеру належить встановлення виду впливу (хімічний, механічний, біологічний) на біологічний об'єкт, характеру й способу відділення його частини від цілого, утримання на поверхні іншого об'єкта-носія, встановлення наявності та причин пошкодження біологічного об'єкта.

Діагностичні завдання зазвичай ставляться перед експертами на початковому етапі розслідування, коли в розпорядженні слідчого є тільки об'єкти, вилучені при виконанні слідчих дій. Інформація про їх природу, властивості й ознаки, а також механізм утворення елемента речової обставини може бути корисною при розкритті злочину та встановленні осіб, що його вчинили.

Для вирішення діагностичних завдань важливою є вибіркова змінюваність властивостей, що зумовлює їх відображення та можливість діагностувати за ними окремі події. Саме ці інформаційні комплекси властивостей, які проявляються і зберігаються у відображеннях, утворюють безпосередній об'єкт діагностичних біологічних досліджень. Їх вивчення спрямоване на встановлення:

- стану об'єкта; причинно-наслідкових зв'язків між об'єктом і подією злочину;
- механізму впливу одного об'єкта на інший, їх взаємодії;
- просторового розміщення об'єкта;
- цільового призначення об'єкта;
- локалізації на предметі-носії.

Експерту належить встановити фактичний стан тварин і рослинних об'єктів, які потрапили під увагу експертизи.

Стан матеріалу визначається:

- ступенем розвитку;

- ознаками дегенерації;
- наявності змін і деформацій;
- ознаками розкладання тощо.

Встановлюється і те, під впливом чого на об'єкті виникли зміни, а також умови його життєдіяльності. В область цього дослідження потрапляє і встановлення причинно-наслідкових зв'язків між досліджуваним об'єктом і фактами події.

В основному для вирішення діагностичних завдань ставлять такі питання:

- 1) типовою для яких умов зростання є дана рослина;
- 2) якими є природні райони зростання даної рослини;
- 3) у якому році (в якому сезоні) зрубано дерево;
- 4) про яку пору року свідчить комплекс виявлених рослинних часток.

3. Ситуаційна експертиза. Цей вид дослідження необхідний для того, щоб поєднати результати розслідуваної справи у часі та зв'язати між собою окремі факти. Наприклад, за ступенем розкладання тканин експерт може визначити як довго об'єкт знаходився в певних умовах і які ці умови.

Терміни «ситуаційне дослідження», «ситуаційна експертиза» були запропоновані Г. Грановським. На його думку, предметом ситуаційної (ситуалогічної) експертизи є подія злочину в цілому: його місце, час, структура, стадії його процесу, а також встановлення осіб, які брали участь у ньому. Погляд Г. Грановського на ситуаційну експертизу був підданий критиці, сутність якої зводилася до наступного. Ситуаційна експертиза не має права на існування з процесуально-правової точки зору, оскільки зміст даної експертизи вичерпує весь процес доказу. Тому при провадженні цієї експертизи відбувається підміна слідчого, судді судовим експертом, що за законом недопустимо [7, с. 203].

Стосовно судово-біологічної експертизи при розв'язанні ситуаційних (ситуалогічних) завдань проводяться дослідження, пов'язані з відтворенням обстановки й обставин події злочину. У багатьох випадках розв'язання ситуаційного завдання судово-біологічної експертизи пов'язано зі встановленням факту контактної взаємодії, що, як правило, має комплексний характер (проводяться трасологічна, матеріалознавча, ґрунтознавча експертизи).

До найбільш типових завдань діагностичного характеру належить:

- установлення виду впливу (хімічний, механічний, біологічний) на біологічний об'єкт;
- характеру та способу відділення його частини від цілого;
- утримання на поверхні іншого об'єкта-носія;
- встановлення наявності й причин пошкодження біологічного об'єкта.

Ситуаційними (ситуалогічними) завданнями судової експертизи є встановлення механізму події та її параметрів у конкретній ситуації. До ситуаційних завдань належать:

- з'ясування механізму контактної взаємодії біологічних слідів за слідами, що є на них;
- встановлення елементів механізму події;
- реконструкція динаміки та загальної картини події за біологічними складовими.

Ситуаційна експертиза має велике значення при розслідуванні кримінальних злочинів. Вона допомагає відтворити хронологію подій.

4. Ідентифікаційна експертиза. Цей вид дослідження слугує для того, щоб точно встановлювати походження тварин і рослинних об'єктів. Наприклад, якщо експерт досліджує фрагмент чого-небудь, він визначає частиною чого цей фрагмент є. Тут же встановлюється або спростовується належність кількох об'єктів одного цілого.

Ідентифікаційними завданнями судової експертизи є встановлення загальної родової, групової належності, єдиного джерела походження, єдиної маси, єдиного цілого, однієї особини, а діагностичними є завдання розпізнавання стану та властивостей об'єкта, подій, явищ і процесів.

Ідентифікаційний характер носить генотипоскопічна експертиза. Вона визначає приналежність різноманітних біологічних зразків (крові, волосся, слини тощо) конкретно взятій людині.

Першим етапом вирішення ідентифікаційних завдань є встановлення загальної таксономічної належності на підставі вивчення класифікаційних (таксономічних) ознак порівнюваних об'єктів.

При дослідженнях класифікаційного характеру в процесі вирішення ідентифікаційних завдань обов'язково має місце порівняльне дослідження об'єктів один з одним (їх кількість не менше двох — об'єкт, що ідентифікує, та той, що ідентифікується) і встановлюється: чи мають об'єкти загальну таксономічну належність, чи належать до однієї групи; таксон і група, як правило, при цьому не задані. Це є основним критерієм для диференціації таких досліджень.

Наступним етапом ідентифікації є встановлення загальної групової належності об'єктів — віднесення порівнюваних об'єктів до однієї групи на підставі ідентифікаційних ознак, що є складовим елементом завдань установлення єдиного джерела походження, належності до єдиної маси, єдиному цілому, а також завдань індивідуалізації та ідентифікації особини (об'єкта). З урахуванням специфіки досліджуваних об'єктів (обмежений набір ідентифікаційних ознак) визначення загальної групової належності може стати кінцевим етапом ідентифікаційних досліджень, коли встановлення індивідуально-конкретної тотожності є неможливим.

Судово-біологічна ідентифікація не зводиться до констатації однаковості або відмінності таксонів, і лише тоді відповідає меті вирішення експертних завдань, коли враховує ознаки існування, стану, функціонування, які є різноманітними та своєрідними у порівнюваних під час проведення експертизи біологічних об'єктів.

Ідентифікаційні завдання розв'язуються, як правило, коли особа підозрювана у вчиненні правопорушення, відома або визначені об'єкти, що перевіряються.

Питання ідентифікаційного характеру ставляться, в основному, для підтвердження висунутої органами досудового розслідування чи судом версії. Вони зазвичай типові:

- 1) чи мають загальну родову (групову) належність рослинні частки з одягу підозрюваного та потерпілого (знаряддя травми та пошкодження);
- 2) чи мають рослинні об'єкти з двох порівнюваних об'єктів загальне джерело походження?

Біологічні об'єкти, що несуть інформацію про подію, можуть перебувати в життєдіяльному стані та підкорятись певним біологічним закономірностям (циклом розвитку, ритмам тощо), які викликають у них незворотні зміни. В результаті відбувається повне зникнення інформації (зміна ознак) чи знищення самих об'єктів (при гнитті, бродінні, ураженні цвіллю чи бактеріями). Тому необхідно доставляти біологічні об'єкти в експертну установу в найкоротший термін.

При вилученні біологічних об'єктів варто уникати:

- надмірної вологи (просушувати їх при кімнатній температурі аж до зникнення води з поверхні об'єкта);
- герметизації (тобто неприпустиме пакування живих біологічних об'єктів без доступу повітря);
- впливу підвищених температур (білки, що входять до складу біологічних об'єктів, денатурують при температурі близько 60 градусів).

Якщо доставити біологічний об'єкт в експертну установу в найкоротший термін неможливо, його потрібно законсервувати, тобто зафіксувати в тому стані, в якому він був виявлений: охолодити або заморозити, висушити, розмістити в консервувальну рідину.

На ділянці місця події необхідно відбирати представників усіх рослин та тварин (або частки їх покривів), особливо тих, що могли контактувати з певними предметами.

Роздільне пакування необхідне як для представників ботанічного, так і (особливо!) зоологічного світу (личинки, кладки яєць, комахи, молюски).

Висновки. Судово-біологічна експертиза — це всебічне вивчення будь-яких об'єктів біологічного походження:

- судово-ботанічна експертиза встановлює природу рослинних об'єктів, їх родову, групову (таксономічну) приналежність, джерело походження;
- судово-зоологічна експертиза досліджує волосся домашніх, хутрових та інших тварин, пір'я птахів, луску риб тощо; встановлює їх приналежність до певних груп і джерелу; ототожнює конкретні об'єкти тваринного походження;
- судово-біологічна експертиза крові, виділень, органів і тканин діагностує ці об'єкти, встановлює їх приналежність людині чи тварині, здійснює індивідуальну ідентифікацію особини;
- судова експертиза ольфакторних слідів проводить ідентифікацію людини за її запаховими слідами.

Проведення судово-біологічної експертизи має велике значення для розслідування кримінального провадження, вона може стати основою для притягнення тієї чи іншої особи до кримінальної відповідальності, для правильної кваліфікації злочинного діяння, для зміни наданого обвинувачення та може викрити помилки в показаннях підозрюваного чи потерпілого.

Перелік посилань

1. Юридична енциклопедія : [у 6 т.] / ред. кол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. Київ : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1998. Т. 2 : Д-Й. 744 с. URL: <https://cyclop.com.ua/content/view/1067/58/1/4/#10917> (дата звернення: 15.01.2024).
2. Про рослинний світ : Закон України від 09.04.1999 № 591-XIV (зі змін та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/591-14#Text> (дата звернення: 12.01.2024).
3. Про тваринний світ : Закон України від 13.12.2001 № 2894-III (зі змін та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2894-14#Text> (дата звернення: 12.01.2024).
4. Мусієнко М. М., Серебряков В. В., Брайон О. В. Екологія : тлумачний словник. URL: http://eduknigi.com/ekol_view.php?id=344 (дата звернення: 15.01.2024).

References

1. Legal encyclopedia (1998) : [in 6 vols.] / ed. col.: Yu. S. Shemshuchenko (rep. ed.) [etc.]. Kiev : Ukrainian encyclopedia named after M. P. Bazhana. T. 2: D-Y. 744 p. URL: <https://cyclop.com.ua/content/view/1067/58/1/4/#10917> (access date: 15.01.2024) [in Ukrainian].
2. About the plant world : Law of Ukraine dated April 9, 1999 No. 591-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/591-14#Text> (access date: 12.01.2024) [in Ukrainian].
3. About the animal world : Law of Ukraine dated December 13, 2001 No. 2894-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2894-14#Text> (access date: 12.01.2024) [in Ukrainian].
4. Musienko, M. M., Serebryakov, V. V., Brion, O. V. Ecology: explanatory dictionary. URL: http://eduknigi.com/ekol_view.php?id=344 (access date: 15.01.2024) [in Ukrainian].

5. Волченко М. В. Поняття, види та особливості тваринного світу. *Київський часопис права*. 2022. № 4. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/6faebd0b-16e8-42da-8d35-7faaf78e9cf/content> (дата звернення: 15.01.2024).
6. Балинян Т. Є., Дереча Л. М. Розв'язання діагностичних і ситуаційних (ситуалогічних) завдань судово-біологічної експертизи. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2009. Вип. 9. С. 357—365.
7. Романов М., Кріштоп А. Ситуалогічна експертиза як засіб встановлення механізму дорожньо-транспортної пригоди. *Вісник Академії правових наук України*. 1999. № 1. С. 202—209.
- Volchenko, M. V. (2022). Concepts, types and peculiarities of the animal world. *Kyiv Journal of Law*. No. 4. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/6faebd0b-16e8-42da-8d35-7faaf78e9cf/content> (access date: 15.01.2024) [in Ukrainian].
- Balynyan, T. E., Derecha, L. M. (2009). Solving diagnostic and situational (situological) tasks of forensic biological examination. *Theory and practice of forensic examination and criminology*. Iss. 9. Pp. 357—365 [in Ukrainian].
- Romanov, M., Kristop, A. (1999). Situational examination as a means of establishing the mechanism of a traffic accident. *Bulletin of the Academy of Legal Sciences of Ukraine*. No. 1. Pp. 202—209 [in Ukrainian].

Forensic biological examination: subject, objects, tasks **O. Zhrebko**

The article deals with the features of forensic biological examination as a synthesizing entity, which are manifested in the interaction of sciences. This is the fundamental basis of biology, with other branches of knowledge of a natural and legal profile: on the one hand, biochemistry, biometrics, genetics, biogeography, etc., and on the other hand, criminal and civil law and procedure, forensic science, and forensic examination. The objects of forensic biological examination are specific, they are characterized by relative constancy, an exceptional variety of elements of external and internal structure, among which there is a complex of signs that are permanent, stable, characteristic of certain taxonomic gradations and can be detected on particles of very small sizes. In addition, these objects are characterized by the reproducibility of signs, the ability to preserve their structure even after separation from the whole organism. The specified features allow solving classification tasks. Conducting a forensic biological examination is of great importance for the investigation of criminal proceedings, it can become the basis for bringing a person to criminal responsibility, for the correct qualification of a criminal act, for changing the charge and can reveal errors in the testimony of a suspect or victim.

Keywords: forensic biological examination; plant origin; animal origin; criminal proceedings; civil cases; objects of examination.

⇒ Жеребко, О. І. (2024). Судово-біологічна експертиза: предмет, об'єкти, завдання. *Криміналістика і судова експертиза*. Вип. 69. С. 762—773. DOI: 10.33994/kndise.2024.69.6.